

Dospievajúci s problémami dospelých

Populácia čelí novej a za ostatných dvesto rokov bezprecedentnej výzve – dnešná mladá generácia bude prvá, ktorá bude žiť kratšie ako ich rodičia, napriek tomu, že rodičia robia všetko pre ich dobro – alebo snáď nie?

Diabetes, hypertenzia, kardiomyopatia, tuková degenerácia pečene, osteoporóza a depresia boli v minulosti typickými chorobami staršieho dospelého veku. V súčasnosti však vidíme čoraz viac dospievajúcich vysedávať v čakárni špecializovaných ambulancií so zameraním na tieto stavy.

V USA žije až 12 miliónov obéznych detí – teda skutočne obéznych, nie len iba (I) s nadváhou... Opýtaní rodičia túto skutočnosť typicky pripisujú dopadom od nich a od ich detí nezávislých nepriaznivých zmien životného prostredia – poukazujú napr. na počítače, na sladké nápoje v školskej jedálni, na stretávanie sa detí vo vychytených hamburgerových podnikoch, atď.

Zdá sa, že ešte stále sa nedostala do širokého spoločenského povedomia informácia, ako skoro sa začína napríklad obezita. Ani lekári nekladú dostatočný dôraz na to, aby vysvetlili budúci matkám dlhotrvajúce následky interakcie medzi ich organizmom a organizmom plodu. Ak sa však spýtate odborníkov, kedy sa vlastne proces obezity začína, tak dostanete veľmi stručnú odpoveď – momentom počatia. Skutočne, novšie výskumy organizované so zapojením obyvateľov skoro všetkých kontinentov našli dôkazy, že náchylnosť k obezite značne ovplyvňujú intrauterinné vplyvy počas tehotenstva.

Vedci z Harvardu už v roku 2007 zistili, že čím väčší je hmotnostný prírastok matky počas tehotenstva, tým je väčšia šanca, že jej dieťa bude mať nadhmotnosť vo veku troch rokov, aj keď sa narodilo s normálnou hmotnosťou. Podľa názoru odborníkov práve výživa matky pôsobí ako signál na plod, ktorý v neskoršom veku ovplyvňuje jeho chuť k jedlu a látkovú výmenu. Teda na obezite dieťaťa sa môže podieľať strava matky bohatá na tuky, sacharidy a soľ.

Takýto vnútramaternicový vývoj náchylnosti, tzv. intrauterinné epigenetické programovanie, je jednou z najvýznamnejších biologických otázok nášho storočia. Plod obéznej matky môže dostávať také signály, ktoré vedú k rezistencii na inzulín (so zvýšenou náchylnosťou na diabetes a na hypertenziu). Nezmení sa pritom génová dedičnosť, ale iba regulácia, či sa účinky týchto génov napr. na zvýšené ukladanie tukov atď. prejavia. Obrazne sa dá povedať, že tieto procesy sa dajú regulovať prostredníctvom výživy matky tak, ako napríklad osvetlenie izby elektrickým vypínačom.

Samozrejme, stále platí aj významná úloha faktorov životného prostredia, ale iba v súčinnosti s epigenetickou reguláciou. Na druhej strane, ani nepriaznivé intrauterinné účinky nemusia trvať celý život a tvrdo určovať osud človeka. Ibaže jediniec so zvýšenou náchylnosťou na obezitu bude nútený postupovať ťažšou cestou a v puberte či až v dospelosti bude musieť sám bojovať s dopadmi toho, čo počas vnútramaternicového vývoja získal „do vienká“.

Obezita je teda podľa súčasných názorov proces, ktorý sa začína počatím, dlho predtým, než žena vníma svoje tehotenstvo. Aby sa budúca matka zbavila svojich nadbytočných kíl ešte pred počatím, má byť vedome pripravovaná na tehotenstvo, a táto príprava by sa mala začať už počas školskej dochádzky, osvojením si zdravého spôsobu života. Zdá sa však, že ani v súčasnosti sa nekladie dostatočný dôraz na vysvetlenie vzájomnej interakcie medzi organizmami matky a fétu a aj vysvetlenie významu zdravého spôsobu života sa často obmedzuje iba na upozorňovanie na škodlivý účinok fajčenia, drog a alkoholu...

Podľa novších údajov u nás 28 percent dospelých žien trpí nadváhou a 32 percent je obéznych. Celkovo možno povedať, že 60 percent žien má problémy s nadbytkom hmotnosti (vôbec nie je pritom uspokojujúcou skutočnosť, že tento pomer je u mužov ešte horší). V prípade obezity u jedného alebo oboch rodičov je riziko obezity u dieťaťa 50, resp. 80 percent, kým pri normálnej hmotnosti oboch rodičov iba 10 %. Je teda skoro isté, že deti tučných rodičov budú bojovať s nadváhou. Značná časť bude mať vysokú šancu na diabetes, hypertenziu, ochorenia srdca a osteoporózu – aj keď sa ich rodičia domnievajú, že konajú v ich prospech...

prof. MUDr. László Kovács, DrSc., MPH

Pediatrica pre prax

Ročník 12, 2011, číslo 5, vychádza 6 × ročne

Predseda redakčnej rady:
prof. MUDr. László Kovács, DrSc., MPH

Podpredseda redakčnej rady:
prof. MUDr. Vladimír Mihál, CSc.

Odborný editor:
prof. MUDr. Ludmila Podracká, CSc.

Redakčná rada:
prof. MUDr. František Bauer, CSc.,
doc. MUDr. Marta Benedeková, PhD.,
doc. MUDr. Olga Červeňová, CSc.,
doc. MUDr. Peter Čížnar, CSc., doc. MUDr. Tibor Danilla, PhD.,
prof. MUDr. Svetozár Dluholucký, CSc.,
prof. MUDr. Zdeněk Doležel, CSc.,
MUDr. Pavel Frühauf, CSc., prof. MUDr. Anton Gerinec, CSc.,
MUDr. Eva Gibalová, MUDr. Josef Gut,
doc. MUDr. Vladimír Hegyí, PhD.,
doc. MUDr. Darina Chovancová, CSc.,
prof. MUDr. Janka Jakubíková, PhD.,
doc. MUDr. Milan Kokavec, PhD.,
prof. MUDr. Karol Kráľinský, PhD.,
MUDr. Alena Machovcová, MBA,
doc. MUDr. Jozef Mašura, CSc., doc. MUDr. Ivan Novák, CSc.,
MUDr. Jana Rašková, doc. MUDr. Dalibor Sedláček, CSc.,
MUDr. Jarmila Seifertová,
doc. MUDr. Branislav Spišák, CSc., mim. prof.,
MUDr. Alena Staníková, PhD., doc. MUDr. Peter Stanko, PhD.,
doc. MUDr. Pavol Sýkora, CSc.,
MUDr. Katarína Šimovičová, MUDr. Pavol Šimurka, PhD.,
MUDr. Ján Šuba, doc. MUDr. Ján Trnka, CSc.

Vydavateľ:
SOLEN, s. r. o.

SOLEN
MEDICAL EDUCATION

Adresa redakcie:
SOLEN, s. r. o., Lovinského 16, 811 04 Bratislava, www.solen.eu
tel.: 02/5465 1381, fax: 02/5465 1384, redakcia@solen.sk

Redaktorka:
Ing. Jana Repiská,
02/5413 1381, 0911 900 599, repiska@solen.sk

Grafická úprava a sadzba:
Ján Kopčok, kopcok@solen.sk

Obchodné oddelenie:
Sylvia Nespalová, 02/5465 0648, nespalova@solen.sk

Predplatné na rok 2012:
Cena predplatného za 6 čísel na rok 2012 je 18 €. Časopis si môžete objednať na www.solen.sk, e-mailom: predplatne@solen.sk, faxom: 02/5465 1384.

Vydavateľ v ČR:
SOLEN, s. r. o., Lazcecká 297/51, 779 00 Olomouc

Redaktorka v ČR:
Mgr. Iva Daňková, dankova@solen.cz

Všetky publikované články prechádzajú recenziou.

Registrácia MK SR pod číslom EV3579/09
ISSN 1336-8168

Časopis je indexovaný v Bibliographia Medica Slovaca (BMS).

Citácie sú spracované v CiBaMed.

Citačný index: Pediatr. prax

Vybrané články z časopisu Pediatrica pro praxi, ktorý vydáva spoločnosť Solen, s. r. o., Česká republika, sú vydávané v Slovenskej republike na základe licencie poskytnutej spoločnosťou Solen, s. r. o., Česká republika.

Spoločnosť Solen, s. r. o., Slovenská republika, má výhradné právo na publikáciu článkov z časopisu Pediatrica pro praxi a z ďalších časopisov spoločnosti Solen, s. r. o., Česká republika. Akákoľvek časť obsahu Pediatrica pro prax nesmie byť kopírovaná alebo rozmnožovaná s cieľom ďalšieho rozširovania akýmkoľvek spôsobom a v akejkoľvek forme (mechanickej, fotografickej, xerografickej či elektronickej) bez písomného súhlasu spoločnosti Solen, s. r. o., ako vlastníka autorských práv na území Slovenskej republiky. O zhotovovanie a zasielanie kópií stránok či jednotlivých článkov publikovaných v časopisoch spoločnosti Solen možno žiadať výlučne redakciu alebo spoločnosť Solen.

Vydavateľ nenesie zodpovednosť za údaje a názory autorov jednotlivých článkov či inzerátov.